

פרוטוקול מס' 430

מישיבת ועדת העבודה

ביום ה', כ"ג טבת תשל"ז, 13.1.77, בשעה 9.30

(תל אביב, מרכז השלטון המקומי)

חברי הועדה:

נכחו:

ש. ארבל-אלמוזלינו - יו"ר
י. ז. אמיר
מ. דרובלס
י. דרניצקי (יודין)
ה. זיידל
ח. שמעוני

מוזמנים:

ד. גלס - מנכ"ל משרד הדתות
ד"ר ח. חפץ - " "
י. קלמנוביץ - " "
ז. מליון - מזכיר מרכז השלטון המקומי
מ. גלס - משרד-המשפטים
א. רייף - מזכיר הסדרות הפקידים
מ. בית-דגן - " "
מ. לוי - " "
י. כפלאו - משרד העבודה
פ. לוי - שרות התעסוקה

מזכיר הועדה: י. נוריאל

רשמה: א. אשמן

סדר היום:
א. חוק שרותי הדת היהודיים (תיקון מס' 2), תשל"ה-1975
ב. חוק שרות התעסוקה (תיקון מס' 3), תשל"ו-1976 -
הצעת חוק פרטית של חה"כ י. דרניצקי (יודין)

ג. חוק שרותי הדת היהודיים (תיקון מס' 2), תשל"ה-1975

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: רבותי, אני פותחת את הישיבה ומקדמת בברכה את אורחינו.

הצעת חוק שרותי הדת היהודיים (תיקון מס' 2) ותשל"ה-1975, הובאה לכנסת ב-1 ביולי 1975 על ידי שר הדתות יצחק רפאל. הצעה זו הועברה לדיון בוועדת העבודה. ועדת העבודה קיימה דיון בנושא זה ב-12 בנובמבר 1975. שמענו את נציגי משרד הדתות ואת נציגי הסתדרות הפקידים.

הסתדרות הפקידים הביעה התנגדות לחקיקת החוק משני טעמים. הטעם האחד היה שהתנהל משא ומתן על חתימת הסכם בין משרד הדתות ובין הסתדרות הפקידים, הסכם שבא לקבוע את כל תנאי העבודה במועצות הדתיות. הטעם השני היה שאין מקום בכלל להצעת חוק בעניין זה כל עוד ניתן לקבוע אותם דברים בהסכם קיבוצי. הסיכום של ועדת העבודה היה אז שכל עוד אין הסכם קיבוצי, אנחנו לא יודעים מה נכלל בהסכם ולכן גם לא נוכל לקבוע ימדה סופית לגבי הצעת החוק, אמרנו שנמתיק עד שיהיה הסכם קיבוצי חתום בין הצדדים הנוגעים בדבר. וכך עשינו. המתנו עד שיובא לוועדה בצורה ושמית הסכם חתום על ידי משרד הדתות והסתדרות הפקידים, כדי שנוכל לדעת ניצד לטפל בהצעת החוק. לא היתה גם פנייה ממשרד הדתות במשך כל הזמן שנטפל בחוק.

מר גלס, מנכ"ל משרד הדתות פנה במכתב ניום 24 בדצמבר 1976 וביקש שוב לדון בוועדת העבודה בחוק שרותי הדת. ומכתב נתקבל בכנסת ביום 27 בדצמבר. אני מציינת זאת כדי להראות שאצלנו נדברים לא מושהים. ההשהיה היתה למעשה אצלכם, ופתאום עכשיו נעשה הדבר וחוף, במכתב מדובר על הצורך הדחוף בתיקון החוק.

מצאתי לנכון להעמיד את הנושא מחדש על סדר יומה של הוועדה ולהזמין גם את נציגי הסתדרות הפקידים וגם את נציגי מרכז השלטון המקומי, כי העניין נוגע גם למרכז השלטון המקומי מאחר שהרשויות המקומיות משתתפות בשני שלישים בתקציבי המועצות הדתיות.

אני מבקשת ממר גלס לעדכן אותנו, למסור מה נכלל בהסכם הקיבוצי, אם יש מקום להצעת חוק ומה צריך להיות בה. אני מבקשת להפנות את תשומת הלב לעניין הגימלאות. אנחנו דנים עכשיו בהצעת חוק שבאה לבטל את החוק הקיים בעניין גימלאות לראשי רשויות מקומיות, חוק שאותם רוצים להסתמך עליו כדי להקנות זכות דומה לראשי מועצות דתיות.

מר גלס: אינני רואה צורך לחזור על כל הסיפור מראשיתו. הדברים רשומים בפרוטוקול. הצורך בהסדר

ענייני העובדים במועצות המקומיות בצורה מתוקנת הוא צורך ברור. מאז ישבנו חד בישיבה בנושא זה נעשה צעד חשוב קדימה, נחתם ההסכם הקיבוצי בין ארבעת הגורמים: משרד הדתות, מרכז השלטון המקומי, חבר המועצות הדתיות, והסתדרות הפקידים. בהסכם זה עשינו דבר אחד עקרוני, קבענו שחוקת העבודה לעובדים ברשויות המקומיות תחול גם על עובדי המועצות הדתיות, כאשר בכל מקום שנאמר "רשות מקומית" הכוונה היא למועצה דתית, ובכל מקום שנאמר "עובד הרשות" הכוונה היא לעובד המועצה הדתית. זהו צעד חשוב קדימה ואין ספק שבהסכם זה הוסדרו דברים שהיו טעונים הסדר.

אבל התברר לנו, מה שבעצם ידענו גם קודם, שחוקת העבודה של הרשויות המקומיות איננה פותרת פתרון שלם את הבעיות לא בתחום המינויים, לא בתחום הגימלאות ולא בתחום המשמעת. יש רשימה של עניינים בתחום המינויים שאינם מסודרים: מכרזים פנימיים וחיצוניים, מי זכאי, מי יושב בוועדת מכרזים, בדיקות רפואיות, מבחנים בעל פה ובכתב, העברת עובדים ממועצה למועצה, ענינו תקן, העסקה במעמד ארעי, זמני או על פי חוזה מיוחד, מילוי מקום, נהלי התפטרות ועוד. הוא הדין בגימלאות. יש רק משפט אחד שמפנה לחוק שרות המדינה, אבל הפנייה זו אינה מספיקה בשום פנים. יש שאלה איך מאריכים שרות, מי הועדה שמאריכה שרות, מה הקריטריונים להארכת שרות, בעיה של שרות רבנים בחו"ל, פרישה מרצון, עבודה במוסד מוכר - כל הדברים האלה לא מסודרים.

ידוע שבעצם כל רשות מקומית עושה שבת לעצמה.

אם אינני טועה, בירושלים נותנים גימלה בשעור 30% במקום 20% לאחר עשר שנות שרות. באילת נותנים 40%. על הערים משרד הפנים בכלל לא משחלט. לגבי הרשויות המקומיות יש צווים של משרד הפנים בנושא זה. דבר דומה אנחנו מבקשים לעשות כאן.

עניני משמעת בכלל לא מסודרים. כשיש ברשויות מקומיות עבירות משמעת, יש לענין זה בתי דין, אם כי לדעתי אין להם אסמכתה חוקית. למועצה דתית יש אמנם כח לפטר עובד, אבל אין לה מכשיר משמעתי נוסף ויש הרבה מקרים שלא יודעים מה לעשות, אין דרך להעניש אדם.

בסך הכל יש בהצעת החוק שלפניכם מסגרת שבאה לתת לשר הדתות, בהסכמת שר הפנים ושר האוצר, ובאישור ועדת העבודה של הכנסת, לצקת דברים מסוימים שאינם כלולים, לתת סמכות להכניס אותם או לתקן בהתאם לצרכי המועצות הדתיות. כל זה נוגע לסעיף 13.

ועתה לסעיף 14. אינני יודע מה ההצעה החדשה

ביחס לראש מועצה מקומית וזכותו לגימלאות, אבל החלטת המשלה הייתה שדינו של ראש מועצה דתית לענין גימלאות כדין ראש רשות מקומית. המשכורת של ראש מועצה דתית קטנה ממשכורתו של ראש רשות מקומית, ממילא גם הפנסיה שיקבל תהיה קטנה יותר, אבל אותו כלל של העדפה בגלל ארעיות בחפיקים נבחרים צריך לחול על שניהם. אם יש היום הצעה אחרת, כל מה שאנחנו מבקשים הוא שאותה הצעה תחול גם על ראשי המועצות הדתיות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: איך נקבעו עד היום הגימלאות?

ד. גלס: משרד הדתות קבע בעצמו. משרד הדתות עצמו החיל את ההוראות של שרות המדינה - גימלאות ואח התקשי"ר בנושא הזה, הוא הקים ועדות לענין הארכת שרות והגדלת גימלאות. לא זאת הדרך. חוקת העבודה לעובדים ברשויות המקומיות אינה מסדרת בשום דרך את ענין הגימלאות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: שקלתם אם אפשר להסדיר את הדבר בהסכם קיבוצי?

ד. גלס: אנחנו מעוניינים שגם הארגון היציג של העובדים וגורמים אחרים יהיו שותפים לענין. אנחנו לא רוצים לעשות זאת בעצמנו. אנחנו רוצים שיינתן לנו מכשיר, ונדמה לי שמה שמוצע כאן זה מכשיר טוב.

הוא הדין בראשי מועצות דתיות. זה בוודאי לא ענין להסתדרות הפקידים. אנחנו קובעים בעצמנו, מחילים הסדרים קיימים, אבל לדעתי, אנחנו עושים זאת ללא בסיס חוקי מספיק וזהו מצב בלתי נסבל.

ז. מליון: אנחנו קשורים ומשולבים בענין של הצעת החוק הזאת מפני הרשויות המקומיות נושאות בשני שלישים מהתקציבים של המועצות הדתיות. העקרון שמדריך ומכוון אותנו הוא שחנאי העבודה, כולל שכר ומשמעת, במועצות הדתיות יהיו זהים לאלה שברשויות המקומיות. על זה מבוססים גם החישובים של ההשתתפות בתקציבי המועצות הדתיות.

נכון שחוקת העבודה איננה מעודכנת, נכון שנוסף לחוברת שבידי מר גלס יש עוד הרבה הסכמים ספציפיים, כולל דברים שהזכיר בענין גימלאות. עוסקים עכשיו בעידכון והמלאכה עומדת להסתיים, יהיה נוסח שיביא בחשבון גם אותם דברים שהזכיר מר גלס ושאינם די ברורים בחוקת העבודה. דרך אגב, גם השם לא מתאים, כי למעשה זו לא חוקה אלא הסכם עבודה.

מ. גלס: כשמדובר במכלול בעיות כאלה, מותר גם לקרוא להן חוקה.

ז. מליון: ההסכמים שיש לנו עם הסתדרות הפקידים משתנים מפעם לפעם לפי הצורך. כאשר בחוקת העבודה חסר משהו, והוא נמצא בתקשי"ר, בדרך כלל חברים שלנו מאמצים מה שנקבע בתקשי"ר. לדוגמה, השתתפות בהוצאות רכב.

מה שלא כלול בחוקה זאת הוא ענין המשמעת. ובכן, הממשלה החליטה לחוקק חוק להקמת בתי דין משמעתיים, ומרכז השלטון המקומי חמך מאד בהצעת החוק. אחרי קריאה ראשונה בכנסת ההצעה הועברה לוועדת הפנים של הכנסת. מסיבות שונות, ועדת הפנים לא סיימה את הדיון. אנחנו הגענו להסכם עם הסתדרות הפקידים שגם ענין המשמעת יהיה חלק בלתי נפרד מחוקת העבודה החדשה.

חוק שרות המדינה מסמין את הממשלה על ידי החלטה להחיל את חוק שרות המדינה, כולל משמעת, מינויים וכו', גם על הרשויות המקומיות. הממשלה נמנעה עד היום מלהשתמש בסמכות זו מכיוון שהיא מעדיפה שהסדרים אלה יהיו מעוגנים בהסכמים קיבוציים ולא דווקא בחוק.

בהזדמנות זו אני רוצה לציין שההסכמים האלה הם טובים מאד. יש הידברות. אמנם לפעמים יש בעיות, אבל הדברים מסתדרים הרבה יותר טוב מאשר על פי חוק נוקשה.

אשר לענין הגימלאות שהוזכר כאן, יש הסכם חתום בין הסתדרות הפקידים ובין מרכז השלטון המקומי שמאמץ, בשינויים מסוימים, את חוק הגימלאות - אבל זה על פי הסכם ולא על פי חוק. ושוב אני רוצה לציין שהענין הזה פועל יפה מאד, והוא הרבה יותר גמיש, הרבה יותר נוח לכל הצדדים מאשר חוק נוקשה. נכון שחוק הגימלאות מדריך את שני הצדדים,

הצו של שר הפנים מסדיר עניני עובדים במועצה מקומיות, לא עיריות. לפי פקודת העיריות אין לשר הפנים סמכות להוציא צו המסדיר ענינים אלה, אבל בפקודת העיריות נאמר שכל מועצה עיריה היא תיקבע את תנאי הגימלאות. לנו יש הסכם שלא כל רשות תקבע לחוד.

ד. גלס: כך זה גם בירושלים?

ז. מליון: גם בירושלים. לשלוש הערים הגדולות יש לכל אחת הסכם קיבוצי נפרד, לא במסגרת הכללית של ההסכם עם הסתדרות הפקידים אלא לכל אחת עם מועצת הפועלים במקומה. יש תאום בין הרשויות ומרכז השלטון המקומי ואני יודע שיש גם תאום בין העובדים, כך שאין הבדלים בין הזכות לגימלאות של עובדים בעירית ירושלים ובמטולה, אם כי יש אפשרות לערוך הסכמים בנפרד.

אין זה נכון שכל רשות עושה שבת לעצמי. אני חייב להכחיש זאת בכל תוקף. אם יש חריגות, אנחנו הראשונים שפועלים נגדן. יש גם גורם ממשלתי שיש לו סמכות להתערב בענין - משרד הפנים. למרכז השלטון המקומי אין שיניים, אבל בשום פנים לא נסכים שאיזו שהיא רשות מקומי תחרוג מההסכם הקיבוצי, כי אז כל העסק יתמוטט. אם מישהו אמנם עושה שבת לעצמו, הוא עושה זאת על דעהו ומזמין לעצמו רק צרות. אנחנו לא עומדים מאחוריו.

חסר פרק בענין משמעת, אבל הגענו להסכם והוא יקבל ביטוי בחוקת העבודה החדשה.

צו של שר הפנים קובע תהליכי המינויים במועצה מקומיות.

ד. גלס: לנו אין דבר כזה.

ז. מליון: אתם יכולים לאמץ זאת גם לעצמכם. בעיריות הענין הזה מוסד, כולל קבלת עובדים ופיטגריהם הן על פי הסכם נוסף והן על פי הוראות של אותה רשות מקומיות, הסדרים עם ועד העובדים או עם מועצת הפועלים. הכל מוסדר בהסכם. לדוגמה, לא יכול היום להיות מכרז חיצוני מבלי שהיה מכרז פנימי. ולא רק מפני שראש הרשות רוצה או לא רוצה, זה מעוגן בהסכם הכללי, ואני מוכרח לומר שזה פועל טוב, אם כי לפעמים יש ויכוחים ואפילו סכסוכים, אבל זה טבעי. לא נכון יהיה להגיד שהענין לא מוסדר.

אני בא למסקנה כי לא יתכן שעובדים שמועסקים על ידי גורם שהרשות המקומית משתתפת בשני שלישים של תקציבו, תנאי השרות שלהם יהיו שונים מאלה שברשות המקומית. אם חוק זה יתקבל, אני חושב שלא יהיה מנוס מלהחיל אותם גל העובדים ברשויות המקומיות. כמובן, אנחנו מעדיפים לעשות להיפך. אנחנו יודעים שכל דבר כזה יגרום סכסוכים המידיים בקרב העובדים ברשויות המקומיות, אם אמנם יחילו שני חוקים שונים על עובדים באותו מישור. בקשתנו היא לא לחוקק לעובדים במועצות הדתיות תנאים מיוחדים ושונים מן המקובלים בשלטון המקומי.

סעיף 14 הוא לא מעניננו, אבל כדאי שחברים ידעו מה שאמרה כבר יושבת ראש הועדה, שהחוק שאתם מתבססים עליו עומד להתבטל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מברכת את מר רייף עם כניסתו לתפקיד המזכיר הכללי של הסתדרות הפקידים ומאחלת לו הצלחה במלוי תפקידו.

תודה.

א. רייף:

ההתנגדות שלנו להצעת החוק מקבלת משנה תוקף לאחר שיש לנו הסכם חתום. כבר נאמו שיש להעדיף הסכמים על חקיקה בכל הקשור בתנאי עבודה.

עיינתי בפרוטוקול מישיבת ועדה העבודה ב-12

בנובמבר 1975 ומצאתי שם שני נושאים מרכזיים: מינויים ומשמעת. אם כי ענין המינויים עד לא מוגדר בחוקת העבודה לעובדי הרשויות המקומיות, זה בכלל לא מפריע לחיים, שלדעתנו, הם מסודרים. הוא הדין בנושא המשמעת. ביחד עם מרכז השלטון המקומית סיגלנו לעצמנו שיטת עבודה שפועלת לא רע. כמובן שמדי פעם צריך להסדיר בעיות, ויש ועדה פריטטית שהיא פותרת את מירב הבעיות. המציאות מלמדת שאין הרבה זעזועים וסערות ביחסי העבודה ברשויות המקומיות. אם יש שיטה שפועלת כראוי, אין כל צורך לשנות אותה. ועל כל פנים, לא צריך לעשות זאת על ידי חקיקה כשעדיין לא יודעים אם תוצאתה תהיה יותר טובה משל שיטה שכבר הוכיחה את עצמה.

אם מדברים על מינויים על פי מכרז, הרי מכרז

צריך להיות פתוח לכל. אבל אם מדובר על עובדים למועצות דתיות, המכרז אינו יכול להיות פתוח לכל, לא רק מבחינת הזיקה הדתית אלא גם מבחינת לבוש של אדם. ידוע שאדם ללא כיסוי ראש אינו יכול להופיע במכרז כזה. כל שיטת המכרזים במקרה כזה עלולה להיות פיקציה.

אם כי פה ושם יש בעיות של משמעת ברשויות

המקומיות, אין הבעיה אקוטית. ובוודאי שאין בעיה אקוטית לגבי 2600 העובדים במועצות הדתיות. מדבריו של מר גלס אפשר היה להתרשם כאילו מי יודע איזה מבשרים צריך להקים כדי לשלוט על העובדים במועצות הדתיות. בעית המשמעת של עובדים היא לא בעיה אקוטית.

מהדברים שמר גלס אמר בישיבה בנובמבר 1975

הזרשתי כמה שמענין אותו ביותר הוא ענין הגימלאות לראשי מועצות דתיות. כאן אני מסוין בסתירה מסוימת. מר גלס שוען וחוזר וטוען שיש להצמיד את תנאי הגימלאות של ראשי מועצות דתיות לתנאים של ראשי הרשויות המקומיות, ולעומת זאת את העובדים במועצות הדתיות הוא רוצה להוציא מהרשויות המקומיות ולהצמיד אותם על ידי חקיקה לעובדי המדינה.

לדעתנו, אין בכך צורך. הסכם העבודה שנחתם

קיבע ברורות שעובדים במועצות הדתיות חלים עליהם כל תנאי העבודה וחוקי העבודה, על כל הסעיפים והנספחים, כמו על עובדים ברשויות המקומיות, ואין כל צורך להוציא להוציא מספר דברים ולהעמיד את העובדים במועצות הדתיות בזנאי עבודה שונים.

ההתנגדות שלנו להצעת החוק שרירה וקיימת.

מ. בית-דגן: אני מטפל בענין עובדי הרשויות המקומיות. הקשבתי שוב לטענות החוזרות של משרד הדתות ואין מנוס מהרגשה שרוצים להקים עוד מנגנון, עוד מינהל, עוד נציבות, כשאינן בזה כל צורך.

יש עובדים במועצות דתיות שהן גופים עצמאיים ויש במועצות שהן חלק ממועצה מקומית. זה מצב בלתי נסבל. מי מנע ממשרד הדתות לבטל קודם כל את ההבדל הזה?

אנחנו גורסים שאין טעם להחיל על עובדי הרשויות את כל הכללים שחלים על עובדי המדינה. האם בשרות המדינה המצב הוא אידיאלי מבחינת יחסי העבודה והמשמעת?

נניח שאין הסכם על פנסיה, איפה כתוב שדווקא ההסתדרות צריכה ליזום את זה? אם המצב הקיים מדיר שינה מעיני המנכ"ל, מדוע לא יזום משא ומתן על פנסיה לעובדי מועצות דתיות? אני טוען יש הסכם פנסיה.

מדוע לא יהיו עובדי המועצות הדתיות עובדים של משרד הדתות? מדוע צריך תיווך של השלטון המקומי? מדוע יש הבדל בתנאים? מדוע מנהל חשבונות בעירייה טעון אישור של מוסד חיצוני ואילו מנהל חשבונות של מועצה דתית פטור מזה? הזכרתי דברים אלה רק כדי להדגים שאין כל כוונה מצד משרד הדתות לפשט את העבודה או להיטיב עם העובדים. האם כל מה שרוצים זה להקים עוד מנגנון?

לפני ארבעה חודשים חתמנו על הסכם שכר. אותו הסכם שעורר במדינה גלים של שביתות ומחאות, אצלנו התקבל והוא מתבצע, בלי שהזספנו לעובדים לירה אחת מעבר למוסכם.

איש לא יבין מדוע על העובדים צריך להחיל תנאים של עובדי מדינה ואילו על ראש המועצה הדתית - תנאי פנסיה של ראש רשות מקומית. אם רוצים ללכת באבסורד זה עד הסוף, אפשר להגיד שראש המועצה הדתית יהיה כמו מנכ"ל במשרד ממשלתי, אבל לא להתפשר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: יש הבדל נוסף: ראש מועצה מקומית נבחר ואילו ראש מועצה דתית מתמנה על ידי גוף מצומצם מאד.

מ. בית-דגן: במועצות מקומיות רבות המינהל עדיין לא יציב, ולפיכך ביקש משרד הפנים להיות שותף בענין קבלת עובדים, כמשרד ראשי המועצות המקומיות עדיין לא היו בקיאים בנושא זה, מחייבת אותם צורת המכרז שמופיע בחוק ובתקנות ומקובל בכל הרשויות המקומיות הקטנות. מדוע לא להחיל סידור זה גם על המועצות הדתיות? יש מועצות דתיות שבהן 3 - 4 עובדים, יש גם אנשים שעובדים משנת 1948. האם מקבלים במועצות אלה עשרות אנשים במשך שנה? האם כל אדם יכול להיות מועמד לעבודה שם? איש שלא שומר שבת בפרהטיה לא יכול להציע את עצמו במכרז לתפקיד של מזכיר מועצה דתית. יכול להיות נושא לבג"ץ. ישבנו עם חברים וטענו שלעובדי המועצות הדתיות צריך להיות דרוג שלא כרגיל. מדוע עכשיו רוצים להחיל עליהם את הרגיל?

בשלוש הערים הגדולות יש הסכם משמעת כתוב וחתום. יש אולי 100 - 200 עובדים שלא חל עליהם הסכם משמעת. האם זה ענין דחוף למחר? אפשר לפתור בעיות גם במסגרת הקיימת. יש ועדה

פריטטית, יש ועדה פריטטית עליונה. ועדת המשמעת ממילא לא עוסקת במקרים של גניבות ומעילות, בעניינים כאלה מטפלת המדינה בכח החוק.

טוב יהיה אם נציגי משרד הדתות ישנו את הגישה שלהם וינסו לשבת עם נציגות מוטמכת של העובדים כדי למצוא שפה משותפת לנסות לפתור בעיות במסגרת הסכם. אם לא נוכל להגיע להדברות והסכמה, אפשר יהיה לדון בהצעת החוק גם בקדנציה הבאה של הכנסת.

ז. גלס:
ראשית אני רוצה לתקן טענה אחת שהשמיע מר מליון. עם כל הכבוד, נדמה לי שטעה בהנמקת המנעות הממשלה מלהטיל את חוק המשמעת על עובדי רשויות מקומיות. עד כמה שאני יודע הדבר אינו נעוץ באי רצון להפעיל את הסמכות בכלל אלא בקשיים משפטיים. הסעיף המאפשר להטיל את חוק המשמעת על עובדי רשויות מקומיות ועל גופים מבוקרים על פי חוק מבקר המדינה קובע שהממשלה, כאישור ועדת העבודה של הכנסת, רשאית להטיל את חוק המשמעת על אותם עובדי רשויות מקומיות שעליהם הוטל גם חוק שרות המדינה מינויים, שהוא החוק השני שמסדיר את המעמד של עובדי המדינה. חוק זה קובע בצורה לקויה שהממשלה רשאית להטיל את חוק שרות המדינה מינויים כולו או מקצתו על עובדי רשויות מקומיות. אני מודה ומתוודה שדבר זה נעשה בשעתו בלי לחשוב על ההשלכות.

בשעה שחוקקו את חוק שרות המדינה משמעת היו כבר יותר חכמים ועשו מלאכה קצת יותר משוכללת. אם רוצים להטיל חוק שרות המדינה מינויים על עובדי הרשויות המקומיות, חייבים להטיל אותו על כל הזוראות שבו ואי אפשר להחליף את השחקנים: במקום שכתוב נציב שרות המדינה - צריך להיות נציב שרות המדינה; במקום שכתוב השר - צריך להיות השר. מהר מאד החגלה שזה לא ניתן, ולכן לא השתמשו בסמכות להטיל את חוק שרות המדינה מינויים על הרשויות המקומיות, ומכיוון שכך לא השתמשו בסמכות להטיל את חוק שרות המדינה משמעת על הרשויות המקומיות.

השקעתי עבודה מרובה בהכנת חוק רשויות מקומיות עובדים, בעצם המגמה הייתה דומה להצעה של משרד הדתות, וההצעה הייתה כבר זוכנה להגשה לכנסת. התבקשתי להפסיק את העבודה בעניין זה, ומאז לא זודשה. קיבלתי הוראה מסגן שר-הפנים בן-מאיר המנוח לא להמשיך בעניין זה. אני מניח שהיו בעיות מטוימות, אבל אינני יודע, גם לא שאלתי.

אנסה להסביר את הרקע להצעה הממשלתית שלפנינו. העצם לגבי ארבעת החוקים בעניין שרות המדינה - גימלאות, סיום פעילות מפלגתית (אולי לגבי עניין זה פחות מאשר לגבי האחרים), מינויים ומשמעת - אפשר להלכה לשאול למה לקבוע את הדברים בחוק, מדוע לא להסדיר במסגרת הסכם. יכולה להיות תפישה קיצונית כזאת ויתכן שיש מדינות שנוהגות כך. אני מסופק אם המדינות בגוש הקומוניסטי נוהגות כך.

מה שעמד אחרי חקיקת החוק לגבי עובדי המדינה, הכלל הזה הדריך את הממשלה גם כשהציעה את החוק שלפנינו, הוא הכלל שהעבודה של המנגנון הממלכתי ושל מנגנונים ציבוריים היא לא רק עניין של מעביד ועובד בתור שכאלה, אלא שלציבור בכללותו יש אינטרס בעניין הדברים לא ייקבעו רק במשא ומתן חופשי. מעניין שהשאיירו בחוץ את עניין ושכר, ובמתכוון. הכנסת בשנים 1955 עד 1963 הייתה בדעה שבסוגיות

של מינויים, פעילות מפלגתית, גימלאות ומשמעת, יש אינטרס של הכלל ולא רק של מעביד ועובדים, שהמחוקק יאמר את דברו.

אדגים את הדבר במשפט אחד מחוק שרות המדינה משמעת. החוק אומר שלא יפוטר עובד בנימוק שעבר עבירת משמעת אלא על פי הוראות חוק זה. דבר זה משמש מחסום וזכות יתר של עובדי מדינה לעומת עובדים אחרים. במקומות אחרים אם המעביד וועד העובדים הסכימו שיש לפטר עובד, מפטרים אותו. לא כן בשרות המדינה, כאן אסור למעביד, היינו למדינה, לפטר עובד אם העילה היא שעבר עבירת משמעת, ואפילו לא בהסכמה מלאה עם ועד העובדים, אלא חייבים להביא אותו לפני בית דין לשמעות שהואיחליט. הכנסת הביעה רצונה מפורשות בענין זה בשנת 1963.

ה. זיידל: אי אפשר אפילו להשעות עובד.

מ. גלס: המשרד אינו יכול להשעות עובדים אלא רק לשבועיים, ואחר כך צריך לקבל אישור מטעם נציב השרות. יכולים בהחלט להיות ניגודים בין נציב השרות ובין עמדת המשרד. אין כאן ענין בין מעביד וועד עובדים.

אני עומד בעיקר על ענין המשמעת. אני מודה שבענין הגימלאות הטענה פחות חזקה. בחוק שרות המדינה משמעת יש סמכויות ליועץ המשפטי לממשלה. היועץ המשפטי יכול להביא עובדים לדין בפני בית דין למשמעת, והוא משתמש בסמכות זאת. הוא השתמש בסמכותו לא פעם בסוגיות שהחקירה המשטרתית לא גילתה בהן עבירה פלילית אבל הדבר גבל בעבירה פלילית, או במקרים שלא היו ראיות קבילות. הגורם המביא את העובד לדין הוא לאו דווקא המשרד. המשרד יכול להגיד שהוא בכלל מרוצה מהעובד, וגם ועד העובדים יכול להתנגד. ובכל זאת יכול היועץ המשפטי להביא עובד לדין לפני בית דין למשמעת.

יש עוד דבר חשוב בחוק שרות המדינה משמעת, שספק בלבי אם אפשר להבטיח אותו בהסכם קיבוצי. לפי חוק שרות המדינה משמעת, על חבר בית הדין כשהוא ממלא את תפקידו אין מרות זולת מרות הדין. הוא איננו כפוף להוראות. אינני יודע איך דברים כאלה מסתדרים בוועדות פריטטיות.

במידה מסוימת הוא הדין גם בעניני מינויים. בעניני מינויים יש כללים מסוימים שאי אפשר להתנות עליהם בהסכמים. הדברים נקבעו מפני שהכנסת בשנות החמישים היחה בדעה שהם יסודיים ויש אינטרס ציבורי שדבר זה יקוים בשרות הציבור, על אף כל הסכם בין מעביד ועובד. יכולה להיות מחלוקת כנה אם הכלל הזה צריך לחול על כלל עובדי הציבור או על סוגים מסוימים של עובדי ציבור. זו בעיה לא קטנה. מדוע נקבעו הדברים כפי שנקבעו? בעיקר כדי לשמור על טוהר המידות.

אפשר לקיים שיטה שבה התחולה של כל החוקים האלה תהיה מצומצמת לשכבה מסוימת של עובדים, כמו שבשלטון המנדט היו עובדים בכירים ועובדים לא בכירים. יש שיטות שבהן יש הפרדה כזאת. ביבשת אירופה יש אבחנה ברורה, יש אנשים שיש להם סטטוס מיוחד של עובדי ציבור, ועל האחרים דנים אך ורק דיני עבודה כלליים. הכנסת בארבעת החוקים שחוקקה לא אימצה את האבחנה הזאת. אצלנו נקבע שעובדת נקיון במשרד ממשלתי, לענין חוקים אלה, דינה כדין המנהל הכללי. יש דברים מיוחדים לעובדים על פי הסכם מיוחד, אבל אין אבחנה בין אנשים שמשתמשים בסמכויות שלטוניות מובהקות ולכן הם חייבים להיות במעמד מיוחד, ובין אנשים שלמעשה עושים עבודה שאפשר לעשותה גם אצל כל

מעביד אחר. אין אצלנו אבחנה כזאת. אפשר לחשוב שזה נכון או לא נכון, אבל זאת המתכונת.

כאשר הממשלה מציעה חוק זה, דעתה היא שעובדי מועצות דתיות, או על כל פנים חלק מהם, ממלאים תפקידים ציבוריים כאלה שקיים אינטרס ציבורי שגם הם יהיו כפופים לאותן הוראות נוקשות, כפי שנאמר כאן, שאי אפשר להתנות עליהן בהסכם קיבוצי. זוהי התפישה העומדת מאחרי ההצעה.

אני יכול להבין שחבוא טענה שעובדים אלה ממלאים תפקידים כמו שממלאים עובדים בבנק לאומי, לדוגמה, ואם כך מדוע ייגרע חלקם מחלקם של עובדי הבנק הלאומי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: קח לדוגמה את עובדי הרשויות המקומיות.

מ. גלס: אף אחד לא זנת את הרעיון שביום מן הימים יבוא גם הסדר לגבי עובדי הרשויות המקומיות. אם נרתעו עד כה מלעשות דבר כזה מטעמים טקטיים, זה ענינם הם. לי ידוע יחל הזמן הדבר הזה עומד על הפרק. אין לומר שמשרד הפנים השלים עם כך שמצמד עובדי הרשויות המקומיות מוסדר אך ורק באמצעות הסכמים קיבוציים. לפיכך יש נסיונות פה ושם לעשות טלאי על גבי טלאי. אחד הנסיונות הוא החוק המאפשר לעיריית להקים בית דין למשמעת. יש הוראה אחרת שבזמנה הוכנסה אפילו לפקודת העיריות. בעוד שענין עבודה פרטית של עובדי מדינה הוסדר בתקשי"ר, לגבי העיריות הדבר מוסדר בחוק ויש אפילו קנס פלילי על עושה עבודה פרטית. אינני אומר שהדבר הזה אלגנטי ביותר, אבל גם זה בא בזמנו בנסיון להסדר בעיה.

לסכום, עד כמה שאני יודע משרד הפנים לא זנת את הרעיון להסדיר עניני העובדים ברשויות המקומיות.

אני מניח שרבנים מקומיים מקבלים משכורת מהמועצה הדתית. אנחנו יודעים שהרבים האלה ממלאים תפקידים ממלכתיים לא מבוטלים בעניני נישואים וגירושים. כאן יכולות להיות בעיות עדינות ביותר אם הדבר נחוץ להוראה גורפת בחוק שרות המדינה בדבר התנהגות שאינו הולמת במלוי תפקיד או בקשר איתו. אני יכול להבין שיותר מכובד שעל רב כזה ידון בית דין סטטוטורי מאשר בית דין שנקבע על פי הסכם קיבוצי.

מ. דרובלס: מה המסקנה? מה דעתך על החוק הזה?

מ. גלס: תפקידי כאן לחת ייעוץ משפטי לוועדה. מצאתי לנכון להסביר את הרקע. הממשלה מציעה להעניק לה את ילוש הסמכויות הללו. מהי דעתי האישית בענין זה באמת לא רלוונטי.

ח. שמעוני: אני שוכנעתי מהטיעונים של המתנגדים להצעת החוק. אני מבין את הדאגה ל-2600 עובדים, אין שפק שאי אפשר להשאיר אותם בלתי מוגנים, אבל אני חושב שהתנאים ברשויות המקומיות היום טובים יותר מאשר בשרות המדינה. אם יוצאים מנקודת מוצא של הגנה על זכויות עובדים, אצא לא יודע אם בדרך זו יצאו העובדים נשכרים, פרט לענין הפנסיה. אני חושב שכרשויות המקומיות יש גמישות הרבה יותר גדולה מאשר בשרות המדינה. לדוגמה, את התוספות

הייחודיות קיצו לעובדי המדינה כולם, ברשויות המקומיות עדיין מתלבטים אם אפשר להחיל את הכלל הזה. אינני יודע אם הדאגה לעובדים היא דווקא במסגרת שרות המדינה. עובדה היא שכאשר רוצים לחפש מקום טוב יותר לעובדי אל-על, מוציאים אותם משרות המדינה ומקימים תאגיד.

אני רואה בכל הסעיפים פיסקה אחת שמרוקנת אותם מכל תוכן. בשלושת הסעיפים נאמר שהתקנות יחולו "על עובדי המועצות בשינויים הנראים דרושים להתאמת ההוראות למבנה המועצות". זה יצמיד את עובדי המועצות הדתיות לעובדי הרשויות המקומיות, לא בגלל ההקצבות שהמועצות מקבלות מהרשויות המקומיות, אלא בגלל אופי העבודה.

סוד גלוי הוא שרוב רובם של המינויים במועצות הדתיות הם פרי הסכים ופרי שיקולים פוליטיים. אפשר לעשות מיכרזים פיקטיביים ואחר כך לעמוד בסיכון של בג"ץ. אם רוצים שהשרות ימלא את "עודו, צריכים להיות אנשים דתיים בתפקידים מסוימים. אי אפשר במכרז לדרוש שאדם יהיה דתי. נוסף לכך יש גם שיקולים פוליטיים. לא יעלה על הדעת שלא יהיה ייצוג במועצות למפד"ל ולאגודת ישראל, כי אלה הגופים המייצגים את הדתיים.

מ. דרובלס: אולי לאחר פרוק הקואליציה...

ח. שמעוני: אגודת ישראל לא היתה בקואליציה, אבל היא פחות או יותר מנהלת את המועצה הדתית בירושלים. זה לא עניין של קואליציה. מעצם מהות התפקיד ממלאים אותו אנשים שמייצגים מפלגות דתיות, וכל הרכב של מועצה הוא פרי הסכמים פוליטיים. מבנה כזה מרוקן את עניין המיכרזים מתוכנו.

לגבי פנסיה יש כאן הטבה נסתרת. בשרות המדינה יש פנסיה תקציבית. ברשויות המקומיות יש פנסיה תקציבית שהיא פרי הסכם והיא תלויה בהחלטה של המועצה המקומית, בעוד שבשרות המדינה הדבר כתוב בחוק.

כל העניין הוא שעטנז והעובדים לא יצאו נשכרים כמנו. הוא מטיל מגבלות על העובדים, לפחות בתחום המינויים. משמעת היא פונקציה של מינויים. כל סעיף של משמעת כרוך בסעיף מינויים. לכן סעיף של משמעת לא יכול להיות כאן.

אני חושב שאם תתקבל הצעת החוק, התוצאה תהיה שמשרד הדתות יקים נציבות שרות לגבי עובדי המועצות הדתיות. זה יהיה גוף מסורבל ומיותר שיעסוק בויכוחים עם רשויות מקומיות. בסופו של דבר יהיה זה ניפוח של המנגנון ללא תועלת לעובדים.

יש מקום להצמיד תנאי עבודתם ושכרם של עובדי המועצות המקומיות לעובדי הרשויות המקומיות. יש בעיה כי אין תנאים שווים לכל הרשויות המקומיות, אבל יש תנאים שווים ברשויות הגדולות. הצעתי היא שיהיו הסכמים שיצמידו את תנאי העבודה של עובדי הרשויות אל התנאים במועצות הגדולות.

י. אמיר: אני מבקש לדעת מה היו השיקולים של שר הדתות בהצעת החוק הזאת?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: זו הצעה של הממשלה. הצעת חוק של הממשלה עוברת את ועדת השרים לענייני חקיקה והיא מובאת לכנסת על ידי השר בשם הממשלה.

מ. דרובלס: אני רואה דבר חיובי בהצעת החוק. בכל שלושת הסעיפים בטעיף 13 נדרש אישור של ועדת העבודה. גם אם נאשר את החוק, נוכל להשפיע על כל הדברים. אם יהיו בעיות, יהיה פיקוח מלא של הכנסת. אם יש פיקוח של ועדת העבודה, אפשר לקבל את הצעת החוק.

ד. גלס: אני רוצה לומר לחה"כ אמיר מה היתה המגמה של שר הדתות, ואם תרצה, מה היתה המגמה של הממשלה וגם המגמה של הכנסת כאשר העבירה את הצעת החוק בקריאה ראשונה לוועדה זו, ללא שום התנגדות. לא היתה מגמה לפגוע בזכות שיש לעובדי מועצות דתיות. זכויות אלה מובטחות. הן הובטחו כשנחתם הסכם קיבוצי בינינו ובין מרכז השלטון המקומי, הסתדרות הפקידיים וחבר המועצות הדתיות. הסכם זה מבטיח את שכרם של העובדים וזכויות אחרות. החוק הזה בא להבטיח את זכותה של המדינה לצפות שעניינים מסוימים יוסדרו בדרך ממלכתית ולא בדרך הסכם.

אני מצטער שמר מליון יצא. שמענו טענה שהרשויות המקומיות על ידי כך שהיא משתתפת בשני שלישים מהתקציב נעשית גורם מכריע. אני חושב שאין זה נכון. מבחינה סטטוטורית, מועצה דתית היא אישיות משפטיות עצמאית. היא תלויה בעניין מסוים ברשות המקומית, אבל הרשות המקומית תלויה בכל תקציבה במשרד הפנים. לפי הגיון זה אפשר לומר שהמדינה היא הקובעת את התקציב של המועצות הדתיות ולא רק שני שלישים מהתקציב.

מר בית-דגן אמר שיש מועצות דתיות שכלולות במסגרת של רשויות מקומיות. יש שלוש מועצות כאלה והדבר הוא בלתי חוקי לחלוטין. בית המשפט העליון אמר בפסק דין מסוים שאין כל סמכות למועצות מקומיות לפעול בתחום שרותים דתיים, רק מועצה דתית והיא בלבד מוסמכת לטפל בשרותים דתיים במקום.

נאמר כאילו אנחנו מעוניינים להקים נציבות שרות עובדים. ההיפך מזה הוא הנכון. אולי נוח לי שלא יתקבל שום חוק, כי במצב הנוכחי המשרד קובע את הדברים בעצמו. יש ועדה של המשרד שקובעת הארכת שרות, הגדלת שרות, קובעת קריטריון ס. אף אחד לא מתערב. אנחנו לא רוצים בכך כי אנחנו חושבים שזה לא טוב. אנחנו רוצים בשיתוף עם הסתדרות הפקידיים ואולי גם עם גורמים אחרים, אנחנו רוצים שהנושאים שהוזכרו יוגדרו פעם בצורה מסוימת.

דווקא מפני שיש דברים ספציפיים לעובדי השרותים הדתיים אנחנו חושבים שאין להחיל עליהם את חוקת העבודה של עובדים ברשויות מקומיות. אין כאן שום השוואה. חה"כ שמעוני שאל איך אפשר לעשות מכרז לקבלת עובדים. אפשר להגיד שאם יש קושי, אם אנשים אלה צריכים להיות דתיים, מוטב להשאיר את המצב כמו שהיא. אני חושב שיש דרכים להסדיר את הדברים. אפשר להבטיח שאדם לא ייבחר לרב בעיר מסוים אלא אם כן הוא שומר תורה ומצוות. האם בגלל הקשיים בהתקנת מכרז - ויש קשיים - טוב שלא יהיה מכרז בכלל, או שבכל מקום ומקום יהיה הסכם עם מועצת הפועלים, שכידוע, הוא רשות דתית מובהקת... אני חושב שלא. אפשר למצוא דרך ולקבוע כללים מתאימים.

אמנם בעית המשמעת איננה בעיה אקוטית במועצות הדתיות, אם כי יש בעיות במקרים מסוימים ודי במקרה אחד כדי שצריך יהיה לטפל בבעיה. יש יותר מאחד. כיום כל חתחום הזה הוא הפקר. אנחנו רוצים שאפשר יהיה להביא לבית דין עובד שסרח ועבר עבירה משמעתית. האם המועצה הדתית בשדרות העסוק לחוד בעניני משמעת והמועצה בירושלים לחוד? אנחנו רוצים שיהיו כללים לשרות הזה והעובדים ידעו זכויותיהם וחובותיהם על פי דיני המשמעת.

מה רע בכך שניקח שלושה חוקים שהמדינה קיבלה לגבי ציבור גדול של עובדי מדינה, ולא אוטוטמית אלא בשינויים המחוייבים, בהתייעצות עם שני שרים נוטפים ובאישור ועדת העבודה של הכנסת, נחיל אותם על עובדי מועצות דתיות?

המצב ברשויות המקומיות איננו טובה. ההסכם הקיבוצי לא פועל טוב. אם נבוא היום להוסיף עליו דברים שאינם בו, אני חושב שניהקל בקשיים ויעברו שנים עד שנשיג את הדבר.

בסך הכל יש כאן הצעת מסגרת. הסמכות היא מוגבלת. יש בענין זה כל מינ גורמים - שרים, ועדת העבודה. אנחנו מוכנים גם הסתדרות הפקידים או כל גוף אחר יהיו שותפים בענין חיבור ההוראות. נעשה את העבודה במשותף, לא משרד הדתות לבדו. אבל ננסה להסדיר את הדברים בדרך ציבורית וממלכתית טובה.

ז. לוי: אני חבר מזכירות הסתדרות הפקידים וזה תשע שנים אני מופקד על תיק העובדים במועצות הדתיות. מועצה דתית מגישה שרות מוניציפלי באחד הקטעים שתושבי המקום נשקקים לשרות.

מנכ"ל משרד הדתות טען שהמשרד נאלץ כיום לקיים נציבות שרות, לטפל בעצמו בבעיות, להפעיל ועדות שונות, שאני קורא להן ועדות של איגוד מקצועי. במשרד הדתות יש ועדות פרישה, ועדות להארכת שרות, ועדות טלפון, אינני יודע כמה ועדות שונות. מדוע אין סמכות לראש מועצה דתית, שמבחינה משפטית הוא למעשה במעמד של ראש מועצה מקומית? אני מקבל את סעיף 14 הבא להשוות ראשי מועצות דתיות לראשי רשויות מקומיות. הסתדרות הפקידים לא עוסקת בענין זה. (א. רייף: לדידנו הם מעסיקים). אני מציין זאת רק כמי שקשור למועצות הדתיות בתוקף תפקידו ובחוקף היותו אדם דתי.

המצב אינו כזה שראש מועצה דתית לוקח בידיה את הסמכות וקובע מה מגיע לעובד, ובמקרה של ויכוח פונים לוועדה פריטטית. בכל ענין של פרישה מהעבודה, פיצויים או פנסיה חייבים לפנות לוועדה של משרד הדתות, שיושבים בה פקידי משרד הדתות. למרות פניות מצידו לשתף את ההסתדרות בוועדות שעוסקות בענינים מקצועיים של עובדים, הדבר לא נעשה. אינני מבין למה אי אפשר להרכיב ועדות כאלה בתוקף הסכם בינינו. לשם מה צריך לקרוא לזה נציבות? למה צריך משרד הדתות למנות ועדות משלו לטיפול בענינים מקצועיים של עובדים במועצות דתיות, בלי ההסתדרות, כאשר ההסכם מחייב שיתוף? המנהל הכללי טוען שהוא נאלץ לקיים ועדות כאלה, ועל כן הוא רוצה על ידי חוק לחזק את הסמכות שלו, בעוד שהסכם קיבוצי לא רק נותן אפשרות של טיפול של כל הצדדים אלא גם מחייב את משרד הדתות לכך.

מנכ"ל משרד הדתות דיבר על תקן. איך תקנים במועצות דתיות. בהוראות נאמר שכל דרגה תיקבע על ידי משרד הדתות. מדוע להסתדרות אסור לקבל מידע על דרגות שנקבעו במועצות דתיות? האם דרוש חוק כדי לשתף פעולה? המנכ"ל מחייב חוק כדי לתת סמכות חוקי למשרד הדתות לפעולה נפרדת בעניני איגוד מקצועי. (ד. גלס: חס וחלילה).

מדברים על מינויים. צריך לזכור מי הם עובדי המועצות הדתיות. 90% או 95% מ-2300 - 2600 העובדים הם כלי קודש, הם עוסקים בשרותים דתיים באופן ישיר: רבנים, שוחטים, מנקרים, משגיחי בשרות, עוסקים בעניני מקוואות וכו'. וכי מישהו חושב שאפשר למנות רב בלי סמיכה של הרבנות הראשית? מישהו חושב שאפשר לפסול רב מטעמי משמעת מבלי שהוא נפסל על ידי הרבנות הראשית? אינני חושב שלמשרד הדתות יש סמכות בעניני דת.

עד כמה שידוע לי כל המעמד של משרד הדתות בעניני שכר ותנאי עבודה נובע אך ורק מן ההסכם שנחתם בעקבות הדיון שהיה בוועדה זו לפני שנה ובעקבות התערבות של יושבת ראש הוועדה. איך יכול שר הדתות להעניק לעצמו סמכות בענין תנאי עבודה? על סמך מה פועלת הנציבות הזאת שעליה דיבר מנכ"ל המשרד? יש לנו הסכם קיבוצי שנחתם על ידי שלושה צדדים: חבר המועצות הדתיות, זה גוף דומה למרכז השלטון המקומי, - צד א'; ההסתדרות היא צד ב'; צד ג' הוא משרד הדתות ומרכז השלטון המקומי ביחד. אינני חושב שההסכם מעניק סמכות לפעילות עצמאית בעניני איגוד מקצועי למרכז השלטון המקומי, שהוא צד להסכם ביחד עם משרד הדתות.

אם מר גלס רוצה לפתור בעיות, הבה נפתור אותן ביחד. נקים ועדות משוחפות.

כיצד ממנים שוחט? זה לא יכול להעשות כמו מינוי של פקיד. גם היום יש מכרזים. יכולים להיות ארבעה מועמדים, אבל אפשר לבחור לתפקיד כזה רק אדם שיש בידו סמיכות רבנית, רק איש כזה יכול בכלל לגשת למכרז. מדוע מדברים על בעיה מיוחדת של מכרזים במועצות דתיות? הרי בין כך לגשת למכרז יוכלו רק אנשים שמתאימים לתאור מסוים. אי אפשר להחיל כאן חוקים של עובדי המדינה, ואפילו בשינויים, כי החומר האנושי הוא שונה. זו גם הסיבה לכך שאין שביתות של עובדים בשרותים אלה, לא מפני שמצבים החומרי כל כך משופר אלא מפני שהם עושים עבודתם מתוך מניעים רוחניים. אין בעיות משמעת בין העובדים האלה. מהי בעיה של משמעת לגבי שוחט, מי יקבע אם השחיטה שלו כשרה?

ד. גלס: אם הוא בא בשעה שתיים-עשרה לעבודה והולך באחת - זו בעיה של משמעת.

מ. לוי: תביא בעיה כזאת לוועדה משוחפת, לפי הסכם משמעת שיהיה. אני מטפל גם בכבאים. זהו שרות שיש בו משום פיקוח נפש, והכל פועל יפה מאד לפי הסכם.

אני רוצה מכאן לקרוא לחברי במשרד הדתות ובראשם למנכ"ל המשרד, אנא, את הסמכות שהוענקה לכם בתוקף הסכם אל חנצלו כנציבות, לכו בדרך של שיתוף פעולה עם ההסתדרות. אני חושב שזה מקרה אחד ויחיד שמשרד ממלתי הגיש הצעת חוק הנוגעת לעובדים בלי לבוא בדברים

עם ההסתדרות. על קיומו של החוק נודע לי רק בדרך מקרה על ידי היועץ המשפטי של המשרד. הסתדרות הפקידים מתייחסת במלוא החיוב לכל ענין וענין שנוגע לעובדים בשרותי הדתיים. אנא, פעלו בשיתוף פעולה אתנו ללא חוקים ותראו שהתוצאה תהיה טובה.

מ. ביה-דגן: אני משוכנע שכל חברי הכנסת מבינים את הבעיה. למעשה משרד הדתות אומר שהיום הוא מחליט הכי מצדו, והוא רוצה שיהיה חוק כדי שיהיה לו שותף. האמנם כך? מי מפרע לו ללכת בדרך זאת בלי חוק?

ד. גמל: אנחנו רוצים שותף וכללים לפעול לפיהם, כללים מעוגנים בחוק.

מ. ביה-דגן: אני רוצה לומר לחבר-הכנסת דרובלס, איך לי ספק שאתה יושב בוועדה לא בשביל לסבך את יחסי העבודה במקום. הכנסת מחוקקת חוקים כדי לפתור בעיות, לסתום פרצות. מדוע הזעזע דבר מסודר? אם משרד הדתות רוצה פרטנר, האם מישהו התנגד לשבת איתו? האם פנה?

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: תודה רבה. אנחנו מפסיקים עתה את הדיון בנושא זה ונחדש אותו באחת הישיבות הבאות.

מ. ביה-דגן: חוק שרות התעסוקה (תיקון מס' 3), תשל"ו-1976 - הצעת חוק פרטית של חה"כ י. דרניצקי (יודין)

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: כבר דנו בהצעת החוק ושמענו גורמים הנוגעים בדבר, אבל שני חברי כנסת ביקשו לקיים דיון נוסף ונענינו לבקשה. אני מצטערת שחברי הכנסת דיציאן וזיידל אינם סבורים כי היותו רוצה שנקיים היום את הדיון ונסיים אותו. אינני יודעת מה הסיבה להשגות של שני חברי הכנסת בענין זה, והם אינם.

מ. כפלאו: עד כמה שאני זוכר, ארגוני המעבידים היו נגד החקיקה הזאת ואילו ההסתדרות חמכה בהצעת החוק של חה"כ יודין. למספר חברי כנסת היו ספקות בענין הכושר של בית המשפט להוכיח את העבירות של הפליות, בעיקר בענין גיל. השאלה היתה אם אפשר יהיה להוכיח שאדם לא קיבל עובד לעבודה בגלל גילו.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: על מי חובת ההוכחה?

מ. כפלאו: על החובע - על שרות התעסוקה שמיוצג על ידי עורך דין. יש קושי במקרים כאלה, ולכן התיקון המוצע לא כלול בהצעת חוק שכבר עברה את הוועדה, תיקון מס' 4 של חוק שרות התעסוקה. אבל כאשר חה"כ יודין הציע הצעה זו, לא ראינו סיבה להתנגד כי הבעיה יכולה באמת להיות חמורה. הממשלה גיבשה עמדה שהיא לא מתנגדת לכך שהכלל הזה יהיה מעוגן בחוק כעבירה פלילית.

אני מבקש לתקן: זהו תיקון מס' 5, תשל"ז-1977.

תיקון מס' 4 כבר התקבל.

הניסוח מוסכם על דעת הממשלה. יש לי כאן רק הערה אחת. הקנס כאן הוא 2000 לירות. בתיקון מס' 4 כבר נקבעה הוראה שעל עבירות לפי סעיפים 36-37 הקנס יהיה 3750 לירות. אני מציע שבמקום 2000 יכתב גם כאן 3750 לירות, כי עומדים לבטל פסקה 2 בסעיף 80 שמדברת על סעיפים 36-37.

מ. דרובלס: אני מציע שלא נערוך היום את הדיון בנושא זה כי שני חברי הכנסת שהסתייגו מההצעה אינם נוכחים כאן. בוודאי משום שיש להם התחייבויות אחרות.

אני חושב שבענין זה דרושה התייעצות עם חברים. עדיין לא הספקנו להתייעץ. אני מציע לקבוע שבשבוע הבא נקיים דיון והצבעה, נוכחים כאן רק מעטים מחברי הועדה, חסרים גם שני החברים שהסתייגו, ואני מבקש אפשרות להתייעץ עם חברים בנושא זה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: העדרם של שני החברים איך בו שום הצדקה לדחית הדיון. אבל אם אתה מבקש התייעצות נוספת, איך לי ברירה אלא להעתק לבקשה.

י. דרניצקי (יודין): לפי המקובל, אני לא יכול להתנגד לחבר המבקש

התייעצות נוספת. אבל יש לי בקשה אל חבר הכנסת דרובלס. יש כל הנתונים לכך שהצעת החוק הזאת תעבור עוד בכנסת הזאת. אין צורך לדחות את החוק לפרק זמן ממושך, כי הצעת חוק זו מכוונת לעשות צדק עם אנשים המקופחים ללא סיבה מוצדקת, מבחינה ציבורית. ההצעה עברה את כל המכשולים, וכפי שקורה לכל חוק, בהצעת המקורית חלו שינויים רבים לפי הערות של שר המשפטים ושר העבודה ועוזריהם. הנוסח שהובא עכשיו לוועדה עבר את כל המסננות האפשריות. ההשגות של חברי הכנסת דיציאן וזיידל שהושמעו באחת הישיבות הקודמות הובאו כבר בחשבון בשלבים שונים של עבודה על החוק הזה.

אמנם קשה יהיה להוכיח עבירה פלילית, ייגרם כאן קושי לשרות התעסוקה, אבל קושי חמור הרבה יותר נגרם לאנשים שהם מקופחים בהעדר סעיפים מפורשים בחוק או העדר עונש משמעותי על עבירה פלילית. לפיכך הוחלט בכל זאת ללכת בדרך המוצעת. אני מבקש את חבר הכנסת דרובלס לסיים בהקדם את ההתייעצויות.

מ. דרובלס: עד יום שני הקרוב.

מ. גלס: אינני בקי בענין, אבל אני רוצה לשאול אם חשבו על אפשרות להבטיח חיובת הוכחה לפני מבחנים מסוימים. יכול להיות שהדבר אינו אפשרי, אבל אולי אפשר להגיד שאם היה סרוב לקבל לעבודה אדם שמלאו לו 50 שנה, הראיה על המעביד שהסרוב לא היה בגלל הגיל בלבד. אינני מכיר את הענין ויתכן שדבר כזה אינו סביר, אני שואל אם חשבתם על אפשרות כזאת.

י. כפלאוי: חשבנו. ח"כ יודין אמנם מדגיש את בעיית הגיל, אבל יש גם בעיות נוספות. המבחנים של הפליה הם אחדים ואי אפשר יהיה לנהוג כך לגבי כל דבר. האם גם בענין המין נטיל על המעביד חיובת ההוכחה? אני מוכן לשקול את ההצעה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מבקשת לבדוק את האפשרות שהציע מר גלס. באחת הישיבות הקרובות נשוב לנושא זה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.45.